

ریزپردازنده (میکروکنترلرهای AVR) وقفه ها

محسن راجی

دانشگاه شیراز
بخش مهندسی و علوم کامپیوتر

وقفه ها

- وقفه مکانیزمی را برای پاسخ گویی به برخی وقایع لحظه‌ای فراهم می کند
- برنامه ای که CPU در زمان رخداد وقفه به آن رجوع می کند، روتین سرویس وقفه (ISR) نام دارد
- ISR هر وقفه در جایی از حافظه ذخیره می شود که آدرس شروع آن را اصطلاحاً آدرس بردار وقفه می گویند

وقفه ها

- میکرو کنترلر به محض دریافت وقفه مراحل زیر را انجام می دهد:

- دسترسی را که در حال اجرای آن می باشد به اتمام می رساند
- آدرس دستور العمل بعدی را در پشته ذخیره می کند
- به جدول بردار وقفه (Interrupt Vector Table: IVT) مراجعه نموده و آدرس بردار وقفه (آدرس شروع ISR مربوط به وقفه رخ داده) را به دست می آورد
- با انجام پرشی به آدرس به دست آمده در مرحله قبل، دستورات ISR را تا رسیدن به دستور RETI (بازگشت از وقفه) اجرا می کند
- پس از اجرای RETI، آدرس دستور بعدی از پشته استخراج شده و اجرای برنامه از سر گرفته می شود

3

جدول بردار وقفه

Table 18. Reset and Interrupt Vectors

Vector No.	Program Address ⁽²⁾	Source	Interrupt Definition
1	\$000 ⁽¹⁾	RESET	External Pin, Power-on Reset, Brown-out Reset, Watchdog Reset, and JTAG AVR Reset
2	\$002	INT0	External Interrupt Request 0
3	\$004	INT1	External Interrupt Request 1
4	\$006	TIMER2 COMP	Timer/Counter2 Compare Match
5	\$008	TIMER2 OVF	Timer/Counter2 Overflow
6	\$00A	TIMER1 CAPT	Timer/Counter1 Capture Event
7	\$00C	TIMER1 COMPA	Timer/Counter1 Compare Match A
8	\$00E	TIMER1 COMPB	Timer/Counter1 Compare Match B
9	\$010	TIMER1 OVF	Timer/Counter1 Overflow
10	\$012	TIMER0 OVF	Timer/Counter0 Overflow
11	\$014	SPI, STC	Serial Transfer Complete
12	\$016	USART, RXC	USART, Rx Complete
13	\$018	USART, UDRE	USART Data Register Empty
14	\$01A	USART, TXC	USART, Tx Complete
15	\$01C	ADC	ADC Conversion Complete
16	\$01E	EE_RDY	EEPROM Ready
17	\$020	ANA_COMP	Analog Comparator
18	\$022	TWI	Two-wire Serial Interface
19	\$024	INT2	External Interrupt Request 2
20	\$026	TIMER0 COMP	Timer/Counter0 Compare Match
21	\$028	SPM_RDY	Store Program Memory Ready

4

پیاده سازی جدول بردار وقفه در حافظه

Address	Labels	Code	Comments
\$000		jmp RESET	; Reset Handler
\$002		jmp EXT_INT0	; IRQ0 Handler
\$004		jmp EXT_INT1	; IRQ1 Handler
\$006		jmp TIM2_COMP	; Timer2 Compare Handler
\$008		jmp TIM2_OVF	; Timer2 Overflow Handler
\$00A		jmp TIM1_CAPT	; Timer1 Capture Handler
\$00C		jmp TIM1_COMP	; Timer1 CompareA Handler
\$00E		jmp TIM1_COMPB	; Timer1 CompareB Handler
\$010		jmp TIM1_OVF	; Timer1 Overflow Handler
\$012		jmp TIM0_OVF	; Timer0 Overflow Handler
\$014		jmp SPI_STC	; SPI Transfer Complete Handler
\$016		jmp USART_RXC	; USART RX Complete Handler
\$018		jmp USART_UDRE	; UDR Empty Handler
\$01A		jmp USART_TXC	; USART TX Complete Handler
\$01C		jmp ADC	; ADC Conversion Complete Handler
\$01E		jmp EE_RDY	; EEPROM Ready Handler
\$020		jmp ANA_COMP	; Analog Comparator Handler
\$022		jmp TWSCI	; Two-wire Serial Interface Handler
\$024		jmp EXT_INT2	; IRQ2 Handler
\$026		jmp TIM0_COMP	; Timer0 Compare Handler
\$028		jmp SPM_RDY	; Store Program Memory Ready Handler
;			
\$02A	RESET:	ldi r16,high(RAMEND)	; Main program start
\$02B		out SPH,r16	; Set stack pointer to top of RAM
\$02C		ldi r16,low(RAMEND)	
\$02D		out SPL,r16	
\$02E		sei	; Enable interrupts
\$02F		<instr> xxxx	
...	

5

وقفه های خارجی (External Interrupts)

• وقفه های میکروکنترلر

• داخلی: ناشی از اجزای داخلی میکرو مانند تایمر/کانتر (سرریز در تایمر)، مبدل آنالوگ به دیجیتال (اتمام کار تبدیل)، پورت سریال (اتمام فرآیند ارسال یا دریافت)، مقایسه کننده آنالوگ و ...

• خارجی: دستگاه های جانبی یا کاربر

• میکروکنترلر های AVR حداکثر از ۷ منبع خارجی وقفه پشتیبانی می کنند که توسط پینهای INT0:7 راه اندازی می شوند

6

پایه های وقفه های خارجی در ATmega16

(XCK/T0) PB0	1	40	PA0 (ADC0)
(T1) PB1	2	39	PA1 (ADC1)
→ (INT2/AIN0) PB2	3	38	PA2 (ADC2)
(OC0/AIN1) PB3	4	37	PA3 (ADC3)
(SS) PB4	5	36	PA4 (ADC4)
(MOSI) PB5	6	35	PA5 (ADC5)
(MISO) PB6	7	34	PA6 (ADC6)
(SCK) PB7	8	33	PA7 (ADC7)
RESET	9	32	AREF
VCC	10	31	GND
GND	11	30	AVCC
XTAL2	12	29	PC7 (TOSC2)
XTAL1	13	28	PC6 (TOSC1)
(RXD) PD0	14	27	PC5 (TDI)
(TXD) PD1	15	26	PC4 (TDO)
→ (INT0) PD2	16	25	PC3 (TMS)
→ (INT1) PD3	17	24	PC2 (TCK)
(OC1B) PD4	18	23	PC1 (SDA)
(OC1A) PD5	19	22	PC0 (SCL)
(ICP) PD6	20	21	PD7 (OC2)

7

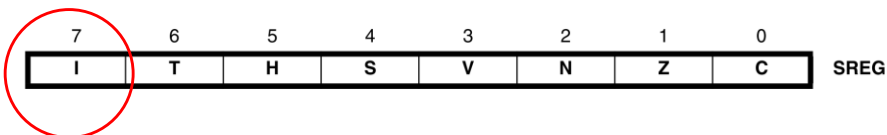
وقفه های خارجی (External Interrupts)

- وقفه های خارجی می توانند با یک لبه پایین رونده یا بالارونده و یا سطح پایین فعال (trigger تحریک) شوند
- تنظیم نحوه تحریک وقفه ها: به کمک رجیسترهای MCUCR , MCUCSR

8

فعال کردن وقفه ها

- فعال نمودن وقفه سراسری
- قبل از به کارگیری وقفه ها باید بیت فعال ساز وقفه سراسری (I) در رجیستر وضعیت SREG را فعال نمود

9

رجیستر کنترل (MCUCR)

- شامل بیت های کنترل کننده نحوه دریافت وقفه می باشد

Bit	7	6	5	4	3	2	1	0	
	SM2	SE	SM1	SM0	ISC11	ISC10	ISC01	ISC00	MCUCR
Read/Write	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W	
Initial Value	0	0	0	0	0	0	0	0	

10

رجیستر کنترل (MCUCR)

• بیت‌های ISC00 و ISC01

- از این بیت‌ها جهت تعیین نحوه دریافت وقفه خارجی روی لبه، حساس به سطح و یا حساس به هر تغییری روی پین INT0 استفاده می‌شود (طبق جدول زیر)

Table 35. Interrupt 0 Sense Control

ISC01	ISC00	Description
0	0	The low level of INT0 generates an interrupt request.
0	1	Any logical change on INT0 generates an interrupt request.
1	0	The falling edge of INT0 generates an interrupt request.
1	1	The rising edge of INT0 generates an interrupt request.

11

رجیستر کنترل (MCUCR)

• بیت‌های ISC10 و ISC11

- وظیفه این بیت‌ها مانند بیت‌های ISC00 و ISC01 است اما برای INT1 (طبق جدول زیر)

Table 34. Interrupt 1 Sense Control

ISC11	ISC10	Description
0	0	The low level of INT1 generates an interrupt request.
0	1	Any logical change on INT1 generates an interrupt request.
1	0	The falling edge of INT1 generates an interrupt request.
1	1	The rising edge of INT1 generates an interrupt request.

12

رجیستر کنترل و وضعیت (MCUCSR)

ISC2 •

این بیت به منظور تعیین نحوه دریافت INT2 استفاده می شود

• INT2 فقط حساس به لبه است

• اگر **صفر** باشد INT2 با لبه **پایین** رونده دریافت می شود و اگر یک باشد با لبه بالا رونده دریافت می شود.

JTD	ISC2	–	JTRF	WDRF	BORF	EXTRF	PORF	MCUCSR
-----	------	---	------	------	------	-------	------	--------

13

رجیستر کنترل وقفه عمومی (GICR)

• به کمک این رجیستر می توان وقفه های خارجی را فعال یا غیرفعال نمود

• بیت های INT0، INT1، INT2 بیت فعال ساز وقفه خارجی که از طریق پایه هایی به همین نام دریافت می شوند

• اگر هر کدام از بیت های INT0، INT1، INT2 صفر باشد، وقفه خارجی مربوط به پایه مربوطه غیرفعال می شود

• اگر هر کدام از این بیت ها یک باشند، وقفه مربوطه فعال می شود

Bit	7	6	5	4	3	2	1	0	
	INT1	INT0	INT2	–	–	–	IVSEL	IVCE	GICR
Read/Write	R/W	R/W	R/W	R	R	R	R/W	R/W	
Initial Value	0	0	0	0	0	0	0	0	

14

رجیستر پرچم وقفه عمومی (GIFR)

Bit	7	6	5	4	3	2	1	0	
	INTF1	INTF0	INTF2	–	–	–	–	–	GIFR
Read/Write	R/W	R/W	R/W	R	R	R	R	R	
Initial Value	0	0	0	0	0	0	0	0	

INTF1

- زمانی که یک وقفه (طبق تنظیمات ISC10:11) روی پایه INT1 رخ دهد بیت INTF1 یک خواهد شد
- در این حالت، اگر بیت I در SREG و بیت INT1 در GICR یک باشند، CPU به آن وقفه سرویس دهی خواهد کرد (یعنی به محل بردار وقفه پرش خواهد کرد)
- این پرچم در حین اجرای وقفه پاک می شود. زمانی که INT1 به صورت یک وقفه سطح پیکربندی شده باشد، بصورت خودکار صفر می شود
- مشابه این عملکرد برای INT0 و INT2 نیز وجود دارد

15

اولویت بندی وقفه های همزمان

- اگر چندین وقفه (داخلی و خارجی) با هم رخ دهند، اولویت بندی بین آن ها با توجه به موقعیت آن ها در جدول بردار وقفه تعیین می شود
- هر چه در جدول بردار وقفه بالاتر باشد (عدد بردار vector number وقفه کوچکتر) اولویت بالاتری خواهد داشت

Table 18. Reset and Interrupt Vectors

Vector No.	Program Address ⁽¹⁾	Source	Interrupt Definition
1	\$000 ⁽¹⁾	RESET	External Pin, Power-on Reset, Brown-out Reset, Watchdog Reset, and JTAG AVR Reset
2	\$002	INT0	External Interrupt Request 0
3	\$004	INT1	External Interrupt Request 1
4	\$006	TIMER2 COMP	Timer/Counter2 Compare Match
5	\$008	TIMER2 OVIF	Timer/Counter2 Overflow
6	\$00A	TIMER1 CAPT	Timer/Counter1 Capture Event
7	\$00C	TIMER1 COMP A	Timer/Counter1 Compare Match A
8	\$00E	TIMER1 COMP B	Timer/Counter1 Compare Match B
9	\$010	TIMER1 OVIF	Timer/Counter1 Overflow
10	\$012	TIMER0 OVIF	Timer/Counter0 Overflow
11	\$014	SPI STC	Serial Transfer Complete
12	\$016	USART_RXC	USART, Rx Complete
13	\$018	USART_UDRE	USART Data Register Empty
14	\$01A	USART_TXC	USART, Tx Complete
15	\$01C	ADC	ADC Conversion Complete
16	\$01E	EE_RDY	EEPROM Ready
17	\$020	ANA_COMP	Analog Comparator
18	\$022	TWI	Two-wire Serial Interface
19	\$024	INT2	External Interrupt Request 2
20	\$026	TIMER0 COMP	Timer/Counter0 Compare Match
21	\$028	SPM_RDY	Store Program Memory Ready

16

نکته تکمیلی

• ملاحظات استفاده از وقفه ها در مدهای مختلف sleep

Table 14. Active Clock Domains and Wake Up Sources in the Different Sleep Modes

Sleep Mode	Active Clock domains					Oscillators		Wake-up Sources					
	clk_CPU	clk_FLASH	clk_IO	clk_ADC	clk_ASY	Main Clock Source Enabled	Timer Osc. Enabled	INT2 INT1 INT0	TWI Address Match	Timer 2	SPM / EEPROM Ready	ADC	Other I/O
Idle			X	X	X	X	X ⁽²⁾	X	X	X	X	X	X
ADC Noise Reduction				X	X	X	X ⁽²⁾	X ⁽³⁾	X	X	X	X	
Power Down								X ⁽³⁾	X				
Power Save					X ⁽²⁾		X ⁽²⁾	X ⁽³⁾	X	X ⁽²⁾			
Standby ⁽¹⁾						X		X ⁽³⁾	X				
Extended Standby ⁽¹⁾					X ⁽²⁾	X	X ⁽²⁾	X ⁽³⁾	X	X ⁽²⁾			

Notes: 1. External Crystal or resonator selected as clock source.
 2. If AS2 bit in ASSR is set.
 3. Only INT2 or level interrupt INT1 and INT0.